

che meiner nationalökonomischen Bekümmerung'. Das Grimmsche Wörterbuch verzeichnet das Wort *Bekümmerung* nicht, dafür *Bekümmernis*. Man darf annehmen, daß Spohr hier das Richtige meint, aber das Falsche trifft. Angemessener wäre wohl *Sorge* oder *Besorgnis*.] Eickmans Vortrag liefert einen wesentlichen Beitrag zur Geschichte der deutschen Multatuli-Übersetzungen; er wird in Zukunft als Prolegomena dazu Pflichtlektüre aller Übersetzer sein.

Traditionell verbrachte man den Abend des ersten Tages bei einem Dämmerstücken, der Rotweinstadt Ingelheim angemessen, im Multatuli-Haus. Das Hotel wird, nachdem es lange wegen Besitzerwechsel und Renovation geschlossen war, wiedereröffnet; ein Raum wird als Gedenkzimmer eingerichtet werden. Man erwartet Gäste aus den Niederlanden, die in dem sehr schön gelegenen Haus an dem *bovenveld van een helling* (wie ein holländischer Besucher einmal schrieb) mit Blick in den Rheingau ihres großen Schriftstellers – nostalgisch – gedenken.

Alle Beiträge des Symposiums werden im Band VIII der *Mitteilungen der Internationalen Multatuli-Gesellschaft Ingelheim 2002* veröffentlicht werden. In Ingelheim wird man sich im Frühjahr 2003 wieder, dann zum VIII. Symposium treffen.

Gießen

Erwin Leibfried

Doktoranden- und Habilitandenkolloquium 2001 in Leipzig

Naar jaarlijkse gewoonte vergaderden op 17 en 18 november 2001 de promovendi en habilitandi uit de Duitse Neerlandistiek om met elkaar hun projecten en vorderingen te bespreken. De universiteit van Leipzig was dit keer de gastheer en ontving niet minder dan 34 gasten van acht verschillende universiteiten. Als buitenlandse gasten waren twee hoogleraren uit Amsterdam uitgenodigd: Prof. Marita Mathijssen, hoogleraar moderne Nederlandse letterkunde aan de UVA, gespecialiseerd in de negentiende-eeuwse Nederlandse literatuur en teksteditie, en Prof. Fred Weerman, hoogleraar Nederlandse taalkunde aan dezelfde universiteit, met vooral publicaties op het terrein van de taaltheorie en taalverandering.

Beide hoogleraren waren gewaardeerde commentatoren voor de bijzonder gediversifieerde onderzoeksprojecten die werden voorgesteld. Het flink gevulde programma startte op zaterdag na de koffie met een blok taalkundigen. Claudia Müller uit Leipzig presenteerde de vorderingen van haar promotie-onderzoek naar de specifieke fonologische en fonetische kenmerken van het Afrikaans, indien mogelijk van het Standaardafrikaans. Carla Broeder uit Oldenburg gaf een gedreven uiteenzetting over haar zoektocht naar een inhoudelijk gebaseerd onderscheid tussen voorwerpen en bepalingen, en ook Maren Pannemann (Groningen/Oldenburg) wijdde de niet-taalkundigen onder de aanwezigen in de geheimen van de TGG in, met de vraag: "Is het IJslands ergatief?". Het promotie-onderzoek van Vera Fuhrmann (Keulen), de vierde taalkundige refe-

rente, bleek historisch taalkundig van aard. Aan de hand van documenten uit gemeente-archieven onderzoekt Fuhrmann de tweetaligheid in het zuidoosten van Nederlands-Limburg tijdens de negentiende eeuw.

De middeleeuwse en zeventiende-eeuwse literatuur waren onderwerp van de andere sprekers op zaterdag. Stephanie Heth-Decorte, Mirjam Gabriel en Jasmin Hlatky, drie promovendi uit Münster, werken aan de uitgaven van middeleeuwse teksten, resp. de Zuidmiddelnederlandse vertaling van de *Dialogorum libri quattuor de vita et miraculis patrum italicorum et de aeternitate* van Gregorius de Grote in handschrift, de Historie van Godevaert van Boloen in de Goudse druk, en de *Dialogus miraculorum* van Caesarius van Heisterbach. Tekstedito-
rische principes en de vraag naar de voordelen van diplomatische of kritische edities stonden in de discussie centraal. Na een welverdiende koffiepauze presenteerde Marit Kraan uit Keulen haar promotieproject over de emblematische gedichten van Jan Luyken, *Het leerzaam huisraad*. Zij tracht het bijzondere en vernieuwende karakter van deze bundel aan te tonen. De intense zaterdagzitting werd besloten met twee bijdragen over nieuw onderzoek in Berlijn, een promotieonderzoek van Oliver Schwirkmann over de receptie van het Spaanse theater in de Republiek der Verenigde Nederlanden, en een presentatie door Bettina Noak, die in een habilitatieonderzoek het burgerlijke drama in de Nederlanden tijdens de achttiende eeuw gaat bestuderen.

Na een gezellige gezamenlijke lunch werd ook het nachtleven van Leipzig aan een grondig onderzoek onderworpen.

Op zondag was de Nederlandse literatuur uit de negentiende en twintigste eeuw aan de beurt. Jan Oosterholt uit Oldenburg, een van de anciens op dit colloquium, beet de spits af en presenteerde een nieuw hoofdstuk van zijn habilitatie over negentiende-eeuwse poëzieopvattingen in Nederland: 'Albert Verweys beeld van de negentiende-eeuwse dichtkunst'. Nicole Jansen uit Keulen bereidt een promotieproefschrift voor over postkoloniale Nederlandse literatuur, waarbij zij vooral de literaire ruimte als zwaartepunt van haar analyses wil nemen. Cornelia Kuhn, die haar onderzoek naar geweld in de romans van Nederlandse schrijfsters uit de jaren negentig, vorig jaar in Münster voor het eerst presenteerde, gaf een beeld van de gevorderde staat van haar werk. Met Ulrike Sawicki uit Keulen en Ute Schürings uit Oldenburg werden tot slot nog twee nieuwe promotieonderzoeken voorgesteld. Sawicki gaat in Nederlandse dagboeken en autobiografieën tussen 1750 en 1850 op zoek naar literaire representaties van mannelijkheid. Schürings doet ook onderzoek naar representaties in Nederlandse literatuur. Bij haar gaat het om de voorstellingen van Berlijn bij Nederlandse auteurs uit het interbellum. Als slotstuk van de zondagzitting gaf Peter te Boekhorst de aanwezigen nog een powerpointpresentatie van de Virtuele Fachbibliothek Niederländischer Kulturkreis.

De reacties zowel van de buitenlandse gasten als van de promovendi die voor het eerst aan dit colloquium deelnemen wijzen erop dat dit initiatief zeer gewaardeerd wordt. De Amsterdamse hoogleraren verbaasden zich over de belangstelling die in Duitsland bestaat voor de Nederlandse taal en letteren, niet alleen bij studenten maar ook in het onderzoek. Dit staat dan ook in scherp contrast met de omgekeerde situatie in Nederland, waar volgens M. Mathijssen

“een student Duits de status van een korenwolf of kamsalamander” heeft (*NRC Handelsblad*, 1.12.01). De beginnende promovendi waarderen vooral de kans (en zachte dwang) die hen wordt opgelegd om zelfs in een beginstadium met onderzoeksvragen en plannen naar buiten te treden. Vooral de grondige discussierondes en toch vriendschappelijke sfeer tijdens dit colloquium werden bijzonder gesmaakt. Geen wonder dat tijdens de evaluatieronde al meteen afspraken werden gemaakt voor een volgend rendez-vous: november 2002 in Keulen. Het hele gebeuren werd financieel mogelijk gemaakt door de ondersteuning van de Nederlandse Taalunie, in Leipzig vertegenwoordigd door Jacqueline Balteau.

Wie tijdens het drukke weekendprogramma nog niet de tijd had gehad om Leipzig te verkennen, kreeg daartoe op maandag nog de gelegenheid. Het overgrote deel van de deelnemers bleef immers nog een dag langer ter plekke om op maandagavond de Antrittsvorlesung van Prof. dr. F. Hinskens, “Die niederländische Sprache. Geschichte, Wandel und allgemeine Sprachgeschichte”, te kunnen bijwonen.

Münster

Lut Missinne